

CD van de week: Janáček

Geplaatst door klinkendbewogen 5 december 2015

Op 25 maart 1905 beleefde Leos Janáček zijn internationale debuut als componist: die dag voerde een koorvereniging uit Pilsen zijn koorstuk *Ach vojna, vojna* uit in het Belgische Spa. Het was de allereerste keer dat muziek van Janáček in het buitenland weerklonk. In de jaren die volgden, zou de Tsjechische componist zich steeds meer toespitsen op opera, maar koormuziek zou tot aan zijn dood in 1928 in de kern van zijn oeuvre blijven staan.

Gek genoeg is Janáček helemaal niet bekend als koorcomponist. Vorig seizoen staken dirigent Reinbert de Leeuw, Collegium Vocale Gent en Het Collectief een fraai concertprogramma ineen, waarop zijn wonderlijke, curieus mooie koormuziek vanonder het stof gehaald werd. Als uitspruitsel van die concertreeks is er nu dit plaatje. *Ach vojna, vojna* staat er jammer genoeg niet op, maar dat vergeef je bij de aangeboden schoonheid graag.

De cd begint overwegend ingetogen, met een elegische begrafeniszang voor een aangeschoten eend en een droefmooie ode aan een ritselende berkenboom. De weemoed die aan Janáček's noten weegt, wordt door de stemmen van het Collegium liefdevol opgevangen. De afgewogen treurnis zet de toon voor de *Elegie* die Janáček componeerde voor zijn overleden dochter Olga. Pianist Thomas Dieltjens zet een tergend mooie instrumentale intro neer, waarna tenor en koor achter hem opduiken. Troost en schoonheid dus, die nazinderen in de Leeuws instrumentatie van Janáček's pianosonate *1/X/1905* (*Vanop de straat*). Wat begint als een zangerig stukje salonmuziek met gezapig plukkende bas en charmant zingende accordeon, wordt al snel een vloedbeweging van vlijmende strijkers en zalvende houten. De slim uitgekiende mozaïek van kleuren komt op cd prachtig tot zijn recht. In de concert aal leek het arrangement me wat te luchtig, maar in de opname gaan de musici – en dan vooral de meesterlijke Ludo Mariën op accordeon – voluit in het strelen en schuren.

Daarna kiept de stemming om. Drie operateske koorstukken over dwarse schoolmeesters, bedrogen jagers en onzalige gelukszoekers laten een wat wrangere kant van Janáček's koormuziek horen. Ideaal

repertoire voor het Collegium Vocale, dat imponeert met een even loepzuivere als stijlvolle lezing. Opnieuw wordt de sfeer aangengd met een welgekozen instrumentaal stukje. In het *Concertino*, een ronduit bizar pianoconcertootje dat Janáček voor een bevriende pianist schreef, tuimelen alle clichés van hun voetstuk. Pianist Thomas Dieltjens en het setje musici weten de uitroep- en vraagtekens van deze partituur tot een coherent geheel te maken.

Als de cd begon in rouw, dan eindigt ze met flauwekul. In de knotsgekke suite *Ríkadla*, op negentien humoristische kinderrijmpjes, gaat de Leeuw niet overstag in hilariteit. De repetitieve ritmes, ironische melodiedraden, flitsende motiefjes en balsturige akkoorden worden onsentimenteel, soms ronduit laconiek neergezet. Wat in de concertaal overkwam als verzorgd maar afgemeten, krijgt op plaat een iets andere dimensie: door het ernstig nemen van de humor weet de Leeuw deze kolderieke cyclus om te smeden tot een wild erudiete, modernistische partituur.

Janáček
Ríkadla,...

Collegium Vocale Gent
Het Collectief
Reinbert de Leeuw

(Alpha)